

Јијун Ли

ХИЉАДУ ГОДИНА УСРДНИХ МОЛИТВИ

Ракетни научник, тако би господин Ши одговарао на питање чиме се бавио у Кини. У *инензији*, додао би потом скромно, задивљеним људима. Господин Ши научио је ову фразу од једне жене током преседања у Детроиту, док је цртежима покушавао да објасни своје занимање када би га знање енглеског издало. *Ракетни научник*, узвикнула је жена, гласно се смејући.

Људи које упознаје у Америци, иначе пријатељски настројени, били су још пријатнији када би чули чиме се бави, па је волео да изговара ове речи кад год је имао прилику. Током пет дана колико је у посети својој ћерки у овом граду на средњем западу, господин Ши се већ упознао с неколико људи. Мајке са бебама у количима поздрављају га. Један старији пар, мушкарац у оделу и жена у сукњи, свако јутро долазе у парк у девет сати, њен длан је на његовој руци; они застану да га поздраве, муж је увек тај који му се обраћа, она се осмехује. Једна жена која живи у дому за старе недалеко одатле, долази да разговара с њим. Њој је седамдесет седам, две године је старија од њега, пореклом из Ирана. Премда обоје слабо говоре енглески, лако се споразумевају и убрзо постају пријатељи.

Америка добра земља, она често понавља. *Синови љаве добре љаве*.

Америка је заиста добра земља. Ћерка господина Шија је библиотекарка на источноазијском одељењу универзитетске библиотеке и годишње зарађује више него што је он зарадио за двадесет година.

Моја ћерка шакође добро зарађује.

Ја волим Америку. Добра земља за све.

Да, да. Ракетни научник сам ја у Кини. Али веома сиромашан. Ракетни научник, разумеће?, каже господин Ши и рукама прави шиљак.

Ја волим Кину. Кина добра земља, веома сћара, каже жена.

Америка је млада земља, као млади људи.

Америка срећна земља.

Млади људи су срећнији од сћаријих, каже господин Ши, а онда схвата да је то пребрзо закључио. У овом тренутку је срећнији него што се сећа да је икада у животу био. Чини се да је жена с којом разговара, која све воли, без неког посебног разлога, такође срећна.

Понекад им понестане речи на енглеском. Она пређе на фарси и убаци понеку реч на енглеском. Господин Ши не може с њом да разговара на кинеском. Она сама даље наставља да прича, десет-двадесет минута. Он клима главом и осмехује се с одобравањем. Не разуме много о чему она говори, али осећа њену радост док му се обраћа, исту радост коју он осећа док је слуша.

Господин Ши с нестрпљењем очекује јутра када ће седети у парку и чекати је. *Госпођо*, тим речима је ословљава пошто је никада није питао за име. Госпођа носи боје које он не може да замисли да би жена њених година или њеног порекла могла

носити, црвену и наранџасту, љубичасту и жуту. Има и неколико металних укусница у облику белог слона и плавозеленог пауна. Оне лабаво приањају за њену танку косу тако да га подсећају на ћерку кад је била мала пре него што јој је коса сасвим порасла, с пластичним лептиром који опуштено виси на њеном челу. За тренутак господин Ши жели да исприча госпођи колико му недостају дани када му је ћерка била мала а живот испуњен надом. Али сигуран је, пре него што би и почео, да ће га енглески издати. Осим тога, није навикао да прича о прошлости.

Увече, када ћерка дође кући, господин Ши послужи вечеру. После женине смрти, пре неколико година, уписао је школу кувања и од тада је учио да кува с истим жаром с којим је изучавао математику и физику као студент. *Сваки човек рађа се с више шалености него што уме да искористи*, каже за вечером. *Никада не бих помислио да ћу се бавити кувањем, а ево ме, бољи него што сам замишљао.*

Да, веома импресивно, каже ћерка.

И ипак, господин Ши накратко погледа ћерку, живој иружа више среће него што можемо да замислимо. Морамо се учили да је иронијемо.

Његова ћерка на то ништа не одговара. И поред тога што је поносан на своје кулинарске вештине које ћерка хвали, она врло мало једе и то из осећаја дужности. Њега брине што она не ужива довољно у животу као што би требало. Наравно, има она своје разлоге, недавно се развела после седам година брака. Његов бивши зет вратио се у Пекинг после развода. Господин Ши не зна шта је њихов брачни брод навело на скривену стену, али који год да је разлог, она сигурно није крива. Одгајана је да буде добра супруга, тиха и племенита, послушна и лепа, млађа верзија своје мајке. Када га је ћерка позвала да му саопшти да се разводи, господин Ши је замишљао да она неутешно пати и молио ју је да дође у Америку како би јој помогао да се опорави. Одбила га је и он је почео свакодневно да зове и моли и добар део своје месечне пензије трошио је на рачун за прекоокеанске разговоре. Коначно је пристала када је изјавио да му је жеља да за свој седамдесет пети рођендан види Америку. То је била лаж, али испоставило се да је та лаж добар разлог. Америку вреди видети; осим тога, у Америци ће постати нови човек, ракетни научник, добар саговорник, нежан отац, срећан човек.

Након вечере, ћерка господина Шија повлачи се у своју собу да чита или се некуд одвезе и враћа се кући касно увече. Господин Ши је моли да пође с њом, да јој прави друштво у биоскопу где, како он замишља, сама гледа филмове, али она љубазно и одлучно одбија. Није добро за жену, нарочито не за повучену жену каква је његова ћерка, да превише времена проводи сама. Он постаје говорљивији како би се ухватио укуштац с њеном самоћом, постављајући јој питања о њеном животу који му је непознат. Како је било на послу? Добро, каже она уморно. Нимало обесхрабрен, пита је о колегама, да ли има више жена од мушкараца, колико им је година и, ако су у браку, имају ли деце. Пита је шта једе за ручак и да ли једе сама, какав рачунар користи, какве књиге чита. Пита је за старе школске другове, оне за које верује да с њима више није у контакту зато што ју је срамота због развода. Пита је о плановима за будућност, надајући се да разуме да јој време пролази. Жене пристале за удају у двадесетим и тридесетим су као салата; сваким даном све мање су свеже и пожељне, убрзо ће изгубити вредност и решиће их се по сниженој цени.

Господин Ши је сувише мудар да не помиње снижену цену. Али ипак, не може да не одржи предавање о потреби да живот буде испуњен. Што више говори то га више издаје стрпљење. Међутим, његова ћерка и даље је иста. Све мање једе и сваким даном све мање говори. Кад на крају закључи да она не ужива у животу колико би требало, она одговори: *По чему си то закључио? И те како уживам.*

Али, то је лаж. Неко ко је срећан не може бити тако ћушљив.

Она подигне поглед са чиније пиринча. *Таша, и ти си био ћушљив. Да ли то значи да си био несрећан?*

Господин Ши, који од своје ћерке није очекивао да буде тако директна, не уме да јој одговори. Чека да му се извини и промени тему, као што лепо васпитани људи раде када схвате да су својим питањима друге довели у непријатност, али она га не пушта. Њене очи иза наочара, широм отворене и непопустљиве подсећају га на њену рану младост. Кад јој је било четири или пет година, свуда је ишла за њим, запиткивала и захтевала одговоре. Те очи га подсећају и на њену мајку; једно време у њиховом браку, зурила је у њега оваквим упитним погледом чекајући одговор који није имао.

Он уздахне. *Наравно да сам одувек срећан.*

Ето, таша. Може се бити срећан и ћушљив, зар не?

Зашто ми не причаш о својој срећи? каже господин Ши. *Причај ми још о свом послу.*

Ни ти ниси много причао о свом послу, сећаш се? Чак и кад бих те ишла.

Ракејни научник, знаш како је то. Мој посао је био стројно поверљив.

Ти ни о чему ниси јуно говорио, рече његова ћерка.

Господин Ши отвори уста, али није налазио речи. После дуге паузе, рече: *Сад више причам, све сам бољи, зар не?*

Наравно, рече ћерка.

Управо то ти је пошребно. Да више разговараш, рече господин Ши. *И јошни одмах.*

Међутим, ћерка није делила његово одушевљење. Она брзо заврши свој оброк у тишини као и увек и изађе из стана пре него што је он појео свој.

Следећег јутра господин Ши поверио се госпођи. *Ћерка, она није срећна.*

Ћерка, срећа је имати јегну, рече госпођа.

Она је разведена.

Госпођа клима главом и почиње да говори на фарсију. Господин Ши није сигуран да госпођа зна шта је развод. Жену као што је она, која тако снажно воли живот, сигурно су штитили од животних непријатности њен муж или можда синови. Господин Ши погледа госпођу, лице јој се озарило од приче и смејања и скоро да јој је позавидео на енергији коју његова ћерка, четрдесет година млађа, нема. Данас госпођа носи светлонанцасту блузу с љубичастим мајмунима који се преврћу и кревеле; на глави има мараму с истом шаром. Она је имигранткиња, али без сумње срећна имигранткиња. Господин Ши покушао је да се сети шта зна о Ирану и новијој историји те државе; с оно мало што је знао, могао је само да закључи да је госпођа зацело имала среће. И он је срећан човек, упркос великим и малим несавршеностима. Како је то необично, помисли господин Ши, што госпођа и он, из

различитих светова, говорећи различitim језицима, имају прилику да овако седе и разговарају на јесењем сунцу.

У Кини кажемо: Xiu bai shi ke tong zhou, рече господин Ши кад госпођа заврши. *Пошребно је три хиљаде година усрдних молишви да би нам се јружила прилика да пређемо преко реке с неким у истој чамцу, размишљао је о томе да то госпођи објасни на енглеском али, у чему је разлика у језицима? Госпођа ће га разумети, било да јој преведе или не. Сијурно је било пошребно многа усрдних молишви да бисмо се срели и разговарали, рече он госпођи на кинеском.*

Госпођа је потврдила смешком.

За сваку везу постоји разлог, што значи ова изрека. Муж и жена, родитељи и деца, пријатељи и непријатељи, странци на које налећеш на улици. Пошребно је три хиљаде година молишви да бисте сусетили плаву на јасук поред своје вољеној. За оца и ћерку? Можда хиљаду година. Не постоје се оцем и ћерком тек тако, што је сијурно. Али ћерка, она што не разуме. Она сијурно мисли да је њавим. Радије би да умукнем, јер ме таково одувек зна. Не разуме да нисам многа разговарао с њом и њеном мајком зато што сам тада био ракејни научник. Све је било поверљиво. По цео дан смо радили, а увече би дошло обезбеђење и покупили би нам свеске и белешке. Пописали бисмо се на фасцикле за архиву и што би био крај радној дана. Никада нисмо смели да ишричамо својима шта радимо. Учили су нас да не ишричамо.

Госпођа слуша, са длановима на грудима. Господин Ши није седео тако близу жене својих година откако му је супруга умрла; чак и док је била жива, није толико причао с њом. Очи су му уморне. Чудно је то што је прешао пола света да ћерки надокнади разговоре које јој је ускраћивао кад је била млађа да би открио да њу не занима његова прича. Чудно је да га госпођа, странкиња која чак и не зна његов језик, слуша с више разумевања. Господин Ши протрља очи с оба палца. Човек његових година не би требало да се препушта нездравим емоцијама; он дубоко уздахне и благо се насмеје. *Наравно, за сваку лошу везу постоји разлог, такође – мора да се хиљаду година недовољно молим за своју ћерку.*

Госпођа свечано клима главом. Разуме га, она зна, али не жели да је оптерећује својим безначајним проблемима. Он протрља руке као да жели да отресе прашину успомена. *Старе приче, рече на свом најбољем енглеском. Старе приче више не постоје.*

Ја волим приче, каже госпођа и почиње да прича. Господин Ши слуша и све време се осмежује. Гледа у мајмуне који се кревеље на њеној глави и скачу горе-доле кад она прасне у смех.

Срећни смо ми људи, каже кад она заврши своју причу. У Америци, можемо да ишричамо о свему.

Америка добра земља, госпођа клима главом. Ја волим Америку.

Те вечери господин Ши рече ћерки: *Ујознао сам једну Иранку у јарку. Познајеш ли је?*

Не.

Требало би да је ујознаш једном приликом. Веома је срдачна. Можда би ти помогла да сагледаш своју ситуацију у новом светлу.

Какву моју ситуацију?, пита га ћерка не подижући поглед са хране.

Ти реци мени, каже господин Ши. Кад ћерка не настави разговор, он каже: *Пролазиш кроз мрачан ћериод.*

Како знаш да би она разведрила мој животи?

Господин Ши отвара уста али не налази речи да одговори. Боји се да када би јој објаснио да госпођа и он говоре различитим језицима, ћерка би га сматрала за магорог лудака. Нешто што у једном тренутку има смисла, наједном постаје апсурдно. Разочарао се у ћерку која говори истим језиком, али која с њим не може да ужива у пријатном тренутку. После дуже паузе рече: *Знаш, жена не треба да оставља директна питања. Добра жена је она која зна како да наведе људе на разговор.*

Разведена сам, те свакако нисам добра жена по твојим мерилима.

Господин Ши је сматрао да је ћерка неправедно саркастична, те је игнорише. *Твоја мајка је била пример добре жене.*

Да ли је она успела да те разговори?, пита ћерка док су јој очи којима је гледала право у њега биле превише испуњене бесом да би их такве памтио.

Твоја мајка се не би тако сувише остављала.

Тако, прво ме испуњујеш да сам превише ћуљива. Почнем да причам, а ти онда кажеш да то радим погрешно.

Разговор није само остављање питања. Разговор је кад причаш другима о томе шта осећаш према њима и пита их да ти кажу шта они осећају према теби.

Тако, кад си ти остао шерајеуш?

Овде сам да бих ти помогао и дајем све од себе, каже господин Ши. Морам да знам због чега си се развела. Морам да знам шта је пошло наопако и да ти помогнем да следећи пут нађеш право. Ћерка си ми и желим да будеш срећна. Не желим да други пут настрадаш.

Тако, нисам те раније питала, колико дуго планираш да останеш у Америци?, каже ћерка.

Док се не опоравиш.

Ћерка устаје, ногари столице загребу по поду.

Ми смо сада једно другом једина породица, рече господин Ши готово молећиво, али ћерка затвара врата собе пре него што он успе да каже било шта. Господин Ши гледа у јела које ћерка скоро да није ни пробала, пржене коцкице тофуа пуњене сецканим печуркама, шампе, ђумбир, изданке бамбуса, црвене паприке и бели грашак. Иако свако вече хвали његову кухињу, он осећа да га хвали преко воље; она не зна да му је кување постало молитва, и она ту молитву оставља неуслишеном.

Сувише би боље орасложила ћерку, каже господин Ши госпођи следећег јутра. Сада је опуштенији када јој се обраћа на кинеском. Биле су блискије. Није да нисам био близак с њима. Нежно сам их волео. Тако је то кад си ракејни научник. Током дана сам најорно радио, а ноћу нисам могао да пресанем да размишљам о послу. Све је било поверљиво тако да породици нисам смео да причам о чему размишљам. Али моја сувише, нико није имао више разумевања од ње. Знала је да сам веома заокуљен послом и није хтела да ме прекида у размишљању, а није то дозвољавала ни ћерки. Сада знам да за ћерку то није било добро. Требало је да остао остављам у канцеларији. Тада сам био превише млад да бих то разумео. А сада, моја ћерка нема шта да ми каже.

Свакако, била је његова грешка што никада није имао обичај да разговара са ћерком. Али онда, правдао се сам себи, у то време, човек попут њега, међу неколицином изабраних да раде за велики циљ, имао је већу одговорност према послу него према породици. Частан и јадан, али више частан него јадан.

За вечером тог дана, ћерка господина Шија обавештава га да је пронашла једну кинеску туристичку агенцију која води у обиласке Источне и Западне обале. *Овде си да би видео Америку. Мислим да је најбоље да њре зиме одеш на неко љушовање.*

Да ли је љо скуљо?

Ја ћу љлашћиши, љашћа. То си желео за рођендан, зар не?

На крају крајева, она је његова ћерка; сећа се шта је пожелео и поштује његову жељу. Али не разуме да он жели да види Америку у којој је она срећно удата. Сипа јој поврће и рибу у тањир. *Требало би више да једеш*, каже нежним гласом.

Тако да ћу их сушра љозваши и резервисаћу ши љушовање, каже ћерка.

Знаш, веровашћино ми је боље да осћанем овде. Сћар сам, нисам баш за љушовања.

Али овде нема шћа да се види.

Како нема? Ово је Америка коју сам желео да видим. Не брини. Овде имам љријащелџе. Нећу ши љуно смешћиши.

Пре него што му ћерка одговори, зазвони телефон. Она подиже слушалицу и одмах одлази у своју собу. Чека да она залупи вратима. Никада се пред њим не јавља на телефон, чак ни странцима који преко телефона покушавају нешто да продају. Неколико вечери, када је разговарала дуго и пригушеним гласом, одолевао је жељи да је прислушкује. Вечерас се изгледа предомислила и врата је оставила отворена.

Слуша је како разговара на енглеском, глас јој је рескији него иначе. Говори брзо и много се смеје. Не разуме њене речи, али још мање разуме њено понашање. Њен глас, тако оштар, тако гласан, тако арогантан, нимало му не прија ушима те му се чини као да ју је на тренутак видео нагу, потпуну странкињу, а не ћерку коју познаје.

Зури у њу када је изашла из собе. Она враћа слушалицу на место и седа за сто без речи. Накратко јој осмотри лице, а онда је пита: *Ко је љо био?*

Пријащелџ.

Мушки или женски љријащелџ?

Мушки.

Чека је да настави с објашњавањем, али она као да нема намеру. Након извесног времена, пита: *Да ли је љај мушкарац, да ли је он љвој љосебни љријащелџ?*

Посебан? Наравно.

Колико ши је љосебан?

Таща, можда ћеш збој овоја мање бринуши за мене – да, веома ми је љосебан. Више ми је од љријащелџа, каже ћерка. *Љубавник. Да ли се осећаш боље сад кад знаш да мој живошћ није несрећан као шћо си мислио.*

Да ли је Американац?

Сад је амерички држављанин, да, али љореклом је из Румуније.

Бар је одрастао у комунистичкој земљи, помисли господин Ши, у покушају да буде оптимистичан. *Да ли ја добро љознајеш? Да ли ше добро разуме, љвоје љорекло,*

швоју културу? Не заборави, не смеш поново да најравиш исту прешку. Мораш да будеш јако њажљива.

Дуо се познајемо.

Дуо? Месеџ гана није дуо.

Дуже од шоџа, шаџа.

Месеџ и по гана највише, јелга? Слушај, знам да њаџиш, али жена не сме да жури, посебно не у швојој ситуацији. Најушџене жене њраве прешке кад су усамљене!

Његова ћерка диже поглед. Таџа, мој брак није био онакав каквим си ња џи замишљао. Ја нисам осџављена.

Господин Ши погледа ћерку, у очима јој се види искреност због одлучности и олакшања. За тренутак пожели да га она поштеди даље приче, али као и сви, кад једном почне да прича, она не може да се заустави. Таџа, развели смо се збој овој мушкарца. Ја сам њеџа осџавила, ако хоћеш да се џако изразим.

Али зашџо?

Брак некада пође лоше, шаџа.

Збој јегне ноћи коју су ѡрвели у кревету као муж и жена волели су се хиљаду гана. Била си угаџа седам година! Како си моџла по да урадиш свом мужу? У чему је уошџе био ѡроблем, осим швоје мале ванбрачне афере?, упита господин Ши. Одгајо је ћерку да буде све само не неверна жена.

Нема сврхе да о шоме сада разџоварамо.

Оџаџ сам џи. Имам ѡраво да знам, рече господин Ши лупивши шаком о сто.

Проблем је био у шоме шџо по мом мужу никада нисам мноо ѡричала. Увек је сумњао да од њеџа нешџо кријем зашџо шџо сам била ћушљива.

Крила си да имаш љубавника.

Ћерка господина Шија не рече ништа на то. Шџо је више ѡражио од мене да ѡричам, по сам више желела да ћушџим и будем сама. Нисам баш нека ѡричалица, као шџо си закључио.

Али по је лаж. Уѡраво си џако слободно разџоварала шелефоном! Причала, смејала се, као ѡросџишџика! Ћерка господина Шија, изненађена жестином његових речи, дуго га гледа пре него што му одговори мекшим гласом. Друџачије је, шаџа. Ми разџоварамо на еџлеском, и џако је лакше. Не разџоварам баш добро на кинеском.

То је бесмислен изџовор!

Таџа, да си џи ограсџао учећи језик на коме никада ниси изражавао осећања, било би џи лакше да почнеш да учиш друџи језик и више ѡвориш на шом новом језику. Он џе чини новом особом.

Да ли џи за своју ѡрељубу окривљујеш мајку и мене?

Нисам по рекла, шаџа!

Али, зар ниси по мислила? Нисмо ѡамешно посџуџили шџо смо џе учили кинески, ња си одлучила да ѡронађеш нови језик и новој љубавника кад са својим мужем ниси моџла ошворено да разџовараш о свом браку.

Ти никада ниси разџоварао, мама никада није разџоварала кад сџе обоје знали да у вашем браку посџоји ѡроблем. Научила сам да не разџоварам.

Твоја мајка и ја никада нисмо имали ѡроблема. Само смо били ћушљиви.

Али по је лаж!

Не, није. Знам да сам појрешио што сам био превише заокуљен послом, али мораш да разумеш да нисам причао збој своје професије.

Таиша, рече ћерка господина Шија сажаливо га гледајући, знаш да је и то лаж. Никада ниси био ракетни научник. Мама је знала. Ја сам знала. Сви су знали.

Господин Ши дуго зуре у ћерку. Не разумем шта хоћеш да кажеш.

Али ти знаш, таиша. Истина је, никада ниси причао шта радиш на послу, али групи људи су причали о теби.

Господин Ши покуша да се оправда, али усне су му подрхтавале, не пустивши ни гласа.

Ћерка рече: Жао ми је таиша, нисам хтела да те повредим.

Господин Ши дубоко уздише и покушава да остане прибран. То му није тешко, пошто је целог живота у невољама био присебан. Ниси ме повредила. Као што кажеш, само си рекла истину, рече он и устаде. Пре него што се повукао у гостинску спаваћу собу, она тихо проговори иза његових леђа. Таиша, резервисаћу ти пушовање за сушра ујутру.

Господин Ши седи у парку и чека да се опрости од госпође. Замолио је ћерку да му организује лет из Сан Франциска када заврши пропутовање по Америци. До тада има још недељу дана, али скупио је храброст да са госпођом разговара још једном, да јој разјасни све лажи које јој је испричао о себи. Није био ракетни научник. Прошао је обуку и радио тај посао три од укупно тридесет осам година колико је био запослен у Институту. Младом човеку није било лако да не говори о свом послу, преслишава се господин Ши у глави. Млади ракетни научник, сав тај понос и слава. Једино што желиш је да с неким поделиш то узбуђење.

Тај неко, двадесетпетогодишњакиња, пре четрдесет две године, била је девојка која је радила на апарату за поништавање картице за господина Шија. Тад су их звали поништавачи, занимање које је одавно замењено савременијим рачунарима, али од свега што је нестало из његовог живота, највише му недостаје поништавач картице. Његов поништавач картице. Зове се Јулан. Господин Ши рече то наглас и неко на то име одговори веселим поздравом. Госпођа иде ка њему с корпом јесењег лишћа. Узима један лист и пружа му. Прелеј је, каже она.

Господин Ши посматра лист, од жилица до најситнијих гранчица, различите нијансе жуте и наранџасте. Никада пре није сагледавао свет у таквим детаљима. Покушао је да се сети углачаних ивица и пригушених боја које су му биле познатије, али као када пацијенту скину катаракту, он сада све види блештаво, застрашујуће, а ипак привлачно. Желим нешто да вам испричам, рече господин Ши и госпођа се нестрпљиво насмеја. Господин Ши се промешкољи на клупи и рече на енглеском: Нисам био ракетни научник.

Госпођа снажно клима главом. Господин Ши је посматра, а затим скреће поглед. Нисам био ракетни научник збој једне жене. Само смо разговарали. Нема ништа лоше у разговору, рекли бисте, али не, разговор између ожењеној мушкарца и неудаје жене није био прихваћив. Тако је јадно било наше време. Да, јадно је права реч, а не лудо како млади људи описују те године. Увек бисте били жељни разговора чак и када је ћушање било гео наше обуке. Разговор, нешто тако обично, али људи од њега постану зависни! Њихов разговор почео би од петоминутне паузе у канце-

ларији, а касније су седели у кафетерији и разговарали током читаве паузе за ручак. Разговарали су о својој нади и узбуђењу у великом историјском тренутку у коме учествују, о изградњи прве ракете за њихову младу комунистичку мајку.

*Каг једном ћочнеће да ћричаше, чиниће што све више. То није било исто као каг идеће кући и разговараше са женом, јер нисће морали ништа да кријеше. Причали смо, разуме се и о себи. Разговор је као јахање незаузданој коњи, не знаће где ћеће завршићи и не мораше о томе да размишљаше. Тако су шекли наши разговори, али нисмо били у љубавној вези као што се ѿговорило. Никада нисмо били заљубљени, рече господин Ши накратко се збунивши сопственим речима. О каквој љубави он то говори? Наравно да су били заљубљени, не онако како су други претпостављали, он је увек био на пристојној удаљености, никада се нису додирнули. Али љубав у којој су слободно разговарали, у којој су им се мисли дотакле, није ли то такође била љубав? Није ли због тога његова ћерка окончала свој брак, због свих тих разговора с другим мушкарцем? Господин Ши се промешкољи на клупи и поче да се презнојава упркос прохладном октобарском поветарцу. Упорно је тврдио да су недужни када су их оптужили за прељубу; жалио се када су је послали у један град у провинцији. Била је добар поништавач, али поништаваче је било лакше обучити. Њему је, међутим, обећано да ће остати на истом радном месту ако јавно призна прељубу и покаје се. Одбио је то јер је сматрао да му је учињена неправда. *С ћригесетћ две ѿдине нисам више био ракетни научник. После штоа никада више нисам учествовао ни у једном истраживању, али све у вези с ѿсловом било је ѿверљиво штоа да жена није знала. Или је бар тако мислио до прошле ноћи. Доделили су му најнижу позицију за некога с његовим образовањем. Украшавао је канцеларије за рођендан председника Маоа и Партије; на колицима је развозио свеске и документацију коју је оверавао, а затим закључавао у ормарић у присуству два радника обезбеђења. На послу се држао достојанствено и враћао се кући жени као презаузети ракетни научник. Гледао је у страну када би га жена упитно гледала, док једног дана није престала; гледао је како му ћерка расте, тиха и пуна разумевања као и жена, добра девојчица, добра жена. Током своје каријере радио је с тридесет два стражара, младићима у униформама који су носили празне футроле на опасачима, али су им бајонети на пушкама били прави.**

Али, није имао другог избора. Зар није донео ту одлуку из оданости према својој супрузи и другој жени? Како је могао да призна прељубу, повреди своју добру супругу и остане себични ракетни научник или, што је било још невероватније, да напусти каријеру, жену и двогодишњу ћерку због не тако славне жеље да проведе цео живот са другом женом? *Оно што жрћвујемо даје смисао нашем живоћу.* Господин Ши изговори реченицу коју су им често понављали на обуци. Снажно одмахну главом. У страној земљи почнете другачије да размишљате, мисли он. За старца попут њега, није добро да превише размишља о прошлости. Дobar човек треба да живи у садашњости, са госпоћом, драгом пријатељицом која седи поред њега и показује му савршени златни лист гинка држећи га усправно према сунцу.

(С енїлеској ћревела Каћарина Рисћановић Ацовић)